

LUTHERSK KIRKETIDENDE

LEDER: PAVEN I LUND

ARTIKLER OG INNLEGG

ØKUMENISK REFORMASJONS-
MARKERING I LUND
FELLES UTTAELSE
DE SATTE DYPE SPOR I AMERIKA,
MEN ER OVERSETT I HISTORIEBØKENE
ENHETLIG LOKAL LEDELSE OG VEIEN
VIDERE MOT EN ARBEIDSGIVER I DEN
NORSKE KIRKE

MÅNEDENS SALME SØNDAGSTEKSTEN

1. JULEDAG
ANDRE JULEDAG (STEFANUSDAGEN)
NYÅRSAFTAN
FRA BISPEDØMMERÅDENE

PAVEN I LUND

Det er i 2017 500 år siden reformasjonens begynnelse. Dette jubileet markeres på en helt annen måte enn tidligere reformasjonsjubileer på luthersk mark. Denne forskjellen ble tydelig allerede 31. oktober i år da pave Frans deltok bl.a. på en økumenisk bønnegudstjeneste i Lund domkirke. I dette nummeret av Luthersk Kirketidende bringer vi en norsk oversettelse av det dokument som paven undertegnet sammen med presidenten for Det lutherske verdensforbund, biskop Munib Younan. Samtidig trykker vi en artikkel av Sven Oppegaard som var med på begivenhetene i Lund.

At lutheranere og katolikker sammen kan markere minnet om reformasjonen, sier mye om det økumeniske klimaet i vår tid. Gjennom lange prosesser med både

læresamtaler og praktisk samarbeid har de to partene nærmet seg hverandre på en bemerkelsesverdige måte. Ikke minst var *Felleserklæring om rettfærdiggjørelseslæren* fra 1999 et stort gjennombrudd. Det som siden reformasjonen hadde vært regnet som et uoverstigelig hinder for fellesskap mellom de to kirkene, viste seg å kunne rommes innenfor en grunnleggende enighet som ikke røkkes av det fortsatt finnes forskjeller i begrepsbruk og vektlegging. En rekke andre dokumenter fra 50 års dialog avklarer og belyser mange viktige læremessige spørsmål. I denne sammenheng er det ikke minst naturlig å peke på den innsats som nylig avdøde Turid Karlsen Seim har nedlagt fra norsk side.

At nettopp lutheranere og katolikker søker sammen i markeringen av reformasjonen, har sammenheng med det historiske forholdet mellom de to kirkene. Luthers intensjon var på ingen

måte å grunnlegge en ny kirke, men å reformere den kirken han tilhørte. Hadde datidens kirkeledelse håndtert saken på en klokere måte, kunne splittelsen kanskje vært unngått. I mellomtiden er mye av det som Luther foreslo, også blitt innført i Den katolske kirke, bl.a. gjennom Det andre vatikankonsil. Å arbeide for å gjenopprette enhet ligger derfor som en historisk forpliktelse for begge kirker.

Tross betydelige tilnærminger og en erkjennelse av at det grunnleggende forener oss, er det likevel også mye som skiller. Ikke minst gjelder dette

Når det gjelder det å vitne for verden om den Gud som har åpenbart seg i Jesus Kristus, har lutheranere og katolikker en felles oppgave

på det ekklesiologiske plan. Ironisk nok er det paveembetet som ønsker å være enhetens embete, også en kilde til splittelse – i forhold til både ortodokse og protestantiske kirker. Hvordan bisko-

pen i Roma kan spille en rolle som samler mer enn splitter, bør være et viktig anliggende både for katolikker og lutheranere. Gjennom sitt besøk i Lund viser pave Frans at han har forstått nettopp dette.

Å arbeide for kristen enhet er verken en sak for spesielt interesserte eller noe vi gjør bare fordi vi selv har glede av det, men fordi det er i samsvar med Jesu egen vilje for sin kirke (Joh 17). Kristen enhet er heller ikke først og fremst nødvendig for kirkens egen skyld, men ”for at verden skal tro at du har sendt meg” (Joh 17,21). Nettopp når det gjelder det å vitne for verden – i ord og handling – om den Gud som har åpenbart seg i Jesus Kristus, har lutheranere og katolikker, sammen med alle andre kristne, en felles oppgave.

.....
HARALD HEGSTAD
 HARALD.HEGSTAD@MF.NO

ØKUMENISK REFORMASJONS- MARKERING I LUND

AV SVEN GJESSING OPPEGAARD
SVENOPP@ONLINE.NO

Det er en kjølig og regntung mandag morgen 31. oktober 2016. Vi er i Lund i Sverige og rusler omkring på domkirkeområdet i påvente av at det hele skal starte. Og ”det hele”, ja, det er årets markering av reformasjonen. Rundt hele domkirkeområdet står solide sperringer som forhindrer allmenheten fra å komme nær kirken. Politimangler så visst ikke. Og vi som rusler omkring, etter å ha dokumentert vår identitet som gjester, kan bevege oss tett på den ærverdige katedralen utvendig, og vil etter hvert befinne oss på avgrensede områder inne i helligdommen. Det som skal skje i kirken, betegnes som ”Felles katolsk-luthersk minnemarkering av reformasjonen”. Og begivenheten er gitt en overskrift som etter flere års teologisk og liturgisk forberedelse lyder slik: ”Fra konflikt til fellesskap – Sammen i håp”.

En reformasjonsmarkering større enn noen gang

Markeringen av reformasjonen, som finner sted i Lund i år, er den største og mest innholdsrike reformasjonsmarkeringen som noen gang har funnet sted. Men hvis så er tilfelle, hvorfor omtales den da som en ”markering” og ikke som en ”fest”? Svaret henger sammen med en annen kvalifikasjon som også er med på å sette denne begivenheten i et særskilt perspektiv: Denne markeringen er økumenisk, gjennomført i katolsk-luthersk fellesskap. Svenska kyrkan hadde vertsansvaret. Men samarbeidet var tett med Den katolske kirke ledet av pave Frans og kardinal Kurt Koch, leder av Det pavelige råd for fremme av enhet, og med Det lutherske verdensforbund ledet av dets president, biskop Munib Younan,

og generalsekretær Martin Junge.

Dermed befant markeringen seg i det store perspektivet – historisk og globalt. Og i den sammenheng kunne det ikke bare være plass for festligheter. Det måtte også være plass for å minnes de mellomliggende århundrene med uro, vold og smerte.

Søndag 30. oktober 2016

Men før vi går nærmere inn på det, la oss tre et døgn tilbake. Sperringene var allerede på plass, og en god del vakter. Men sperringene hadde åpninger for alle som ønsket seg til søndagens høymesse. Også den gudstjenesten hadde fått en overskrift: ”Förlåtelse utan gräns”. Og den ble gjennomført etter sedvanlig liturgi inntil en overraskelse skjedde: Etter takkebønnen for nattverden kom en prosesjon av 15–20 opp midtgangen, hovedsakelig unge mennesker i hvite kordrakter, med prosesjonskors og røkelse. De gikk frem til koret der en bønn ble fremført i fellesskap med domkirkemenigheten. De var representanter for St. Thomas katolske kirke i Lund, som sørget for at gudstjenesten denne søndagen også skulle ha en økumenisk dimensjon. Det hele skjedde uten forklarende ord, kun med én linje i programarket, og virkningen var sterk – som om de unge katolikkene var kommet for å velsigne det som skulle skje i domkirken og på Malmö arena dagen etter.

Mandag 31. oktober 2016

Det gjennomarbeidede gudstjenesteheftet som ble utdelt ved inngangene, starter med en innledning undertegnet av kardinal Koch og gene-

ralsekretær Junge. Sammen peker de to på at det aldri var Martin Luthers hensikt å starte en ny kirke. Men den vestlige kirke ble splittet som resultat av utviklingen på flere fronter, med konsekvenser som kjennes den dag i dag, og hundreårsmarkeringene for reformasjonen har vært en kilde til polemikk og konfrontasjon mellom de to konfesjonene.

Dette vil være annerledes denne gang, skriver de. I år, 2016, vil lutheranere og katolikker sammen holde minnemarkering for reformasjonen, som en lansering av 500-årsminnet i 2017. De skriver slik:

For første gang i historien vil katolikker og lutheranere sammen minnes reformasjonen på globalt nivå. Denne store begivenheten gjenspeiler det fremskrittet som har funnet sted i løpet av 50 år med internasjonal katolsk-luthersk dialog. Stiftet etter viktige avgjørelser av Det annet vatikankonsil har denne dialogen skapt gjensidig forståelse. Den har bidratt til å overvinne mange forskjeller og i tillegg skapt tillit. Den har bekreftet en felles overbevisning om at det er mer som forener oss, enn det er som skiller oss. Den har gitt uttrykk for den dype trosoverbevisningen at gjennom dåpen er lutheranere og katolikker kalt til å være ett legeme.

Minnemarkeringen uttrykker også styrkede relasjoner og dypere felles forståelse oppnådd på områdene tjeneste og vitnesbyrd. Katolikker og lutheranere er kommet nærmere hverandre, ofte i ekstremt utfordrende sammenhenger med forfølgelse, undertrykkelse og lidelse.

Blant de mange overenskomstene som er oppnådd gjennom årtier med læresamtaler, står *Felleserklæringen om rettferdiggjørelseslæren* (JDDJ), undertegnet av Den katolske kirke og Det lutherske verdensforbund i 1999, som helt avgjørende. Gjennom denne erklæringen overvant lutheranere og katolikker den splittende virkningen av den sentrale kontroversen som utspant seg i det 16. århundre. Denne milepæl i det katolsk-lutherske økumeniske forholdet utgjør det teologiske grunnlaget for den felles minnemarkeringen som muliggjør den offentlige forpliktelsen til å vende oss bort fra forgangne konflikter og åpne oss for den enheten kirken er kalt til.

"FRA KONFLIKT TIL FELLESSKAP"

Kardinal Koch og generalsekretær Junge fortsetter sin felles innledning i gudstjenestehftet med å vise til overskriften for den økumeniske bønnen "Fra konflikt til fellesskap – Sammen i håp". Og de peker på at denne tittelen, "Fra konflikt til fellesskap", er den samme som er brukt på det viktige studiedokumentet som er utarbeidet av den internasjonale katolsk-lutherske studiekommissjonen (engelsk utgave 2013, norsk oversettelse 2015).

De viser til at dette dokumentet beretter reformasjonens historie fra et felles perspektiv, analyserer teologiske temata som er under diskusjon, og spesifiserer de forskjellene som i dag kan betraktes som overvunnet takket være læresamtaler og oppnådd felles forståelse. Dokumentet spesifiserer også områder hvor det fortsatt er behov for teologisk diskusjon og overenskomst, og det, sier de, gjelder ikke minst oppfatningen av kirken, embetet og nattverden.

Felles uttalelser

Noe av det som gjør at denne minnemarkeringen til det den ble, er de uttalelsene som ble fremført i domkirken rett etter trosbekjennelsen. Her fremføres fem forpliktelser eller "økumeniske imperativer", som de er kalt i studieheftet *Fra konflikt til fellesskap* (kapittel 6). Her løftes det frem hvordan den internasjonale dialogkommissjonen tenker om konsekvensene av den enigheten som er oppnådd, og hvordan vi som kirker skal virkeliggjøre det kallet som følger av vår felles tro, på forskjellige områder.

Etter at disse forpliktelsene er fremført, og forsamlingen har sluttet seg til dem, følger så en fellesuttalelse som ble presentert av biskop Helga Haugland Byfuglien (LVFs visepresident for Norden). Den ble undertegnet av pave Frans og biskop Younan og foreligger i norsk oversettelse i dette nummeret av Luthersk kirketidende. Uttalelsen gir uttrykk for det felles engasjementet som Den katolske kirke og Det lutherske verdensforbund representerer i dag, ved inngangen til 500 års markeringen av reformasjonen.

Arrangementet på Malmö arena

Minnemarkeringen fant sted, som nevnt, i et todelt arrangement – gjennom felles bønn i domkirken (med begrenset deltakelse) og et etterfølgende arrangement på Malmö arena (åpent for alle). Begge deler ble ledet av pave Frans og LVFs president, biskop Munib Younan, kardinal Kurt Koch og LVFs generalsekretær Martin Junge. I praksis betydde dette at de fire kirkelederne, sammen med alle deltakerne fra bønnegudstjenesten i domkirken ble kjørt med buss til Malmö og føyd sammen med flere tusen deltakere samlet på Malmö arena.

Sentralt på arenaen var det laget et stort, liggende blomsterdekorert kors. Og i hver korsarm satt det en person som presenterte anliggender svarende til situasjoner og utfordringer i deres opphavsland. Dette dannet bakgrunn for fordypelse på områder hvor lutherske og katolske kirker og organisasjoner er aktive. En omfattende samarbeidsavtale ble her undertegnet av *Caritas Internationalis* på den ene siden og *LWF World Service* på den andre siden.

Et gjennomgående trekk ved dette arrangementet var den velforberedte kommunikasjonen mellom enkeltpersoner og kirkeledere, beriket av instrumentalmusikk, korsang og allsang.

Reformasjonsmarkeringen og dagens økumenikk

Det er ikke generell dekning i dag for den vurderingen at økumenikken ligger i vinterdvale. Tvert i mot ser vi at bevegelser utvikler seg og søker kontakt med hverandre, på grunnplanet så vel som på høyeste ledernivå. Og ser vi på det som skjer i forholdet mellom katolikker og lutheranere, de to kirkefamiliene som ga årsak til uforsonlig splittelse på 1500-tallet, og som nå markerer sitt dype fellesskap med hverandre, kan vi glede oss over at dynamikken mellom de to bidrar positivt til forholdet mellom en rekke andre familier.

Da den katolsk-lutherske *Felleserklæring om*

rettferdiggjøvelslæren ble undertegnet og feiret i 1999, var begivenheten omfattet med betydelig skepsis og motarbeidelse, både på det kirkelige grunnplanet og på ledernivå. I dag er denne erklæringen vurdert som noe av det viktigste som skjedde i verdens kirkeliv på slutten av det 20. århundre. Metodistkirken undertegnet avtalen i 2006, og i dag forbereder flere av de store kirkefamiliene lignende beslutninger.

31. oktober 2016 festet seg utvilsomt i hukommelsen til de mange som fikk oppleve denne markeringen, enten i Lund domkirke eller på Malmö arena eller begge deler. Arrangementet var som helhet grundig forberedt, både praktisk og teologisk. Alle som deltok, hadde én ting felles: Alle opplevde en slik reformasjonsmarkering for første gang! Mange deltakere hadde utvilsomt vært med på store kirkemøter av forskjellig karakter tidligere. Men de fleste måtte sannsynligvis erkjenne at denne gang overgikk stemningen og engasjementet det meste av hva de før hadde vært med på.

Mye av grunnen til dette ligger antakelig i selve det bilaterale økumeniske prosjektet hvor katolikker og lutheranere fikk oppleve at tverrkirkelige vennskapsforbindelser ble etablert, og trygghet i nye relasjoner viste sin ekthet. I tillegg har nok mange med annen kirketilhørighet enn katolisisme og lutherdom kunnet observere gjennom media hvilken virkning det har når trosbasert tillit og glede får slippe til.

Svenska kyrkan traff blink i sin forberedelse av denne minnemarkeringen i tett samarbeid med Den katolske kirke, Det lutherske verdensforbund og den internasjonale katolsk-lutherske dialogkommisjonen. Og nettopp her er det vi ser betydningen i dagens økumenikk av samarbeid mellom lokale initiativ og brede strømmer som ”ligger i tiden” og fungerer som kanaler for felles teologisk fordypelse, kirkelig diakoni og samfunnsengasjement.

Det er ikke for sterkt i dag å tale om økumenikkens besøkelstid.

FELLES UTTALELSE

VED KATOLSK-LUTHERSK MINNEMARKERING FOR REFORMASJONEN
OVERSATT TIL NORSK AV SVEN GJESSING OPPEGAARD

LUND, 31. OKTOBER 2016

”Bli i meg, så blir jeg i dere. Slik som greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare hvis den blir på vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt hvis dere ikke blir i meg.” (Joh 15,4)

Med takknemlige hjerter

Med denne felles uttalelsen uttrykker vi gledesfylt takknemlighet til Gud for denne anledningen til felles bønn i Lund domkirke, idet vi begynner markeringen av fem-hundre-års-minnet for reformasjonen. Femti år med vedvarende og fruktbar økumenisk dialog mellom katolikker og lutheranere har hjulpet oss til å overvinne mange forskjeller, og har gitt vår gjensidige forståelse og tillit større dybde. På samme tid har vi kommet nærmere hverandre gjennom felles tjeneste for våre neste – ofte under forhold med lidelse og forfølgelse. Gjennom dialog og felles vitnesbyrd er vi ikke lenger fremmede. I stedet har vi lært at det som forener oss, er større enn det som skiller oss.

Bevegelse fra konflikt til fellesskap.

Samtidig som vi er dypt takknemlige for de åndelige og teologiske gaver vi har mottatt gjennom reformasjonen, bekjenner vi og sørger overfor Kristus for at lutheranere og katolikker har såret kirkens synlige enhet. Teologiske forskjeller har vært ledsaget av fordommer og konflikter, og religion har vært redskap for politiske formål. Vår felles tro på Jesus Kristus og vår dåp krever av oss daglig omvendelse, og at vi ved den kaster fra oss de historiske uenighetene og konflikter som hindrer forsoningens tjeneste. Selv om fortiden ikke kan forandres, kan det som huskes, og hvordan det huskes, forandres. Vi ber om hel-

bredelse for våre sår og for de minnene som tåkelegger vårt syn på hverandre. Vi tar ettertrykkelig avstand fra alt hat og all vold, både før og nå, og spesielt det som er uttrykt i religionens navn. I dag hører vi Guds bud om å sette til side alle konflikter. Vi erkjenner at vi er frigjort av nåde til å bevege oss mot det fellesskapet som Gud vedvarende kaller oss til.

Vår forpliktelse til felles vitnesbyrd

Når vi beveger oss forbi de historiske episodene som tynger oss, forplikter vi oss til å vitne sammen om Guds barmhjertige nåde, gjort synlig i den korsfestede og oppstandne Kristus. Vi er klar over at måten vi forholder oss til hverandre på, former vårt vitnesbyrd om evangeliet. Vi forplikter oss derfor til fortsatt vekst i det fellesskap som har sitt opphav i dåpen, idet vi søker å fjerne resterende hindringer på veien mot full enhet. Kristus ønsker at vi skal være ett, slik at verden kan tro (Jfr. Joh 17,23).

Mange medlemmer av våre fellesskap lengter etter å motta nattverden ved ett bord som konkret uttrykk for full enhet. Vi kjenner smerten hos dem som deler hele sitt liv med hverandre uten å kunne dele Guds frelsende nærvær ved nattverdbordet. Vi erkjenner vårt felles pastorale ansvar for å tilfredsstille våre menigheters åndelig tørst og hunger etter å bli ett i Kristus. Vi lengter etter at dette såret i Kristi legeme kan bli helbredet. Dette er målet for våre økumeniske bestræbelser, som vi ønsker å fremme, også ved å fornye vår forpliktelse til teologisk dialog.

Vi ber til Gud om at katolikker og lutheranere kan være i stand til å vitne sammen om Jesu Kristi evangelium og innby menneskeheten til å høre og motta det gode budskap om Guds frelsende handling. Vi ber til Gud om inspirasjon,

oppmuntring og styrke slik at vi kan stå sammen i tjenesten og styrke menneskers, særlig de fattiges, verdighet og rettigheter ved å arbeide for rettferdighet og forkaste alle former for vold. Gud kaller oss til å være nær hos alle som lengter etter verdighet, rettferdighet, fred og forsoning. Spesielt i dag hever vi våre røster for å stanse den volden og ekstremismen som berører så mange land og samfunn og talløse søstre og brødre i Kristus. Vi oppfordrer sterkt lutheranere og katolikker til å arbeide sammen for å ta i mot fremmede, komme dem til unnsetning som har måttet flykte fra krig og forfølgelse, og forsvare flyktingers og asylsøkeres rettigheter.

Mer enn noen gang før forstår vi at vår felles tjeneste i denne verden også må omfatte Guds skaperverk som lider av overutnyttelse og virkningene av en grådighet som aldri blir tilfredsstillt. Vi anerkjenner kommende generasjoners rett til å nyte Guds verden med hele dens potensielle og skjønnhet. Vi ber om forandring i hjerter og tanker som kan føre til kjærlige og ansvarlige måter å forvalte skaperverket på.

Ett i Kristus

Ved denne løfterike anledningen uttrykker vi vår taknemlighet til brødre og søstre som representerer forskjellige verdensomspennende kirkefamilier og fellesskap, som her er til stede og deltar sammen med oss i bønn. Ettersom vi forplikter

oss på nytt til å bevege oss fra konflikt til fellesskap, gjør vi det som delaktige i det ene Kristi legeme som vi er innlemmet i ved dåpen. Vi innbyr våre økumeniske partnere til å minne oss om våre forpliktelser og til å oppmuntre oss. Vi ber dem fortsette å be for oss, gå sammen med oss og støtte oss i det å leve ut de forpliktelsene vi uttrykker ved vår bønn i dag.

Oppfordring til katolikker og lutheranere verden over

Vi oppfordrer alle lutherske og katolske menigheter og fellesskap til å være modige og kreative, glade og håpefulle i deres forpliktelse til å fortsette på den store reisen foran oss. I stedet for fortidens konflikter er det enhetens gave fra Gud som skal lede samarbeidet og styrke vår solidaritet. Ved å nærme oss Kristus i tro, be sammen, lytte til hverandre og leve ut Kristi kjærlighet i våre relasjoner, åpner vi oss – katolikker og lutheranere – for Den treenige Guds makt. Når vi er rotfestet i Kristus og vitner om ham, fornyer vi vårt forsett om å være trofaste forkynnere av Guds grenseløse kjærlighet til hele menneskeheten.

*Undertegnet i Lund, Sverige,
den 31. oktober 2016 av H.H. Pave Frans
på vegne av Den katolske kirke og av
President, Biskop Munib Younan på vegne
av Det lutherske verdensforbund*

NY BOKMELDINGSANSVARLIG

Fra og med forrige nummer har stipendiat Per Kristian Sætre overtatt som bokmeldingsansvarlig for Luthersk Kirketidende. Han overtar etter Kristin Graff Kallevåg. Vi takker Kristin for innsatsen og ønsker Per Kristian velkommen til samarbeid.

DE SATTE DYPE SPOR I AMERIKA, MEN ER OVERSETT I HISTORIEBØKENE

AV TORBJØRN GREIPSLAND
TORGREI@ONLINE.NO

Noen blir overrasket, ja, nærmest sjokkert, når de hører at de norske utvandrerne i USA etablerte ca. 6.500 lutherske menigheter fra 1840 til 1916. I tillegg kommer et betydelig antall menigheter med annen konfesjonell profil. Et samlet tall på 7.000 menigheter er sannsynlig.

At det var mye strid om teologiske og kirkelige spørsmål i de lutherske menighetene, er det ingen tvil om. I sentrale historiebøker utgitt i Norge om det norske Amerika, har striden fått betydelig oppmerksomhet. Det er forståelig og i høy grad på sin plass. Men man kan jo undre seg når man i en historiebok leser mye om strid, mens et bare spanderes noen få linjer på at tre lutherske kirkesamfunn gikk sammen i 1917. Men den problemstillingen er man jo kjent med også i Norge når det gjelder media og kirker i Norge.

Biskop Andreas Aarflot sa etter et seminar om norsk utvandring at det åndelige og sosiale liv i menighetene burde ha fått mer plass. Jeg tror mange av dem som leser om kirker og menigheter i det norske Amerika, vil være enig i det. Men å få skrevet noe om liv og virksomhet i menighetene vil kreve mer arbeid enn å lese referater fra styremøter og synodemøter i de lutherske kirkesamfunnene.

I denne artikkelen vil jeg trekke fram noen personer som har gjort en betydelig innsats, ikke bare for det norske Amerika, men for hele det amerikanske samfunnet. Men flere av dem er fullstendig oversett i de sentrale, norske historiebøkene.

Presidenter på bønnefrokost

Stort sett hvert år får vi her i landet se fjernsyns-

innslag om bønnefrokosten som holdes i Washington, der både USAs president og flere tusen gjester fra hele verden deltar.

Men det som ytterst sjelden kommer fram, er at det var den norskamerikanske metodistpresten Abraham Vereide som i 1953 fikk president Eisenhower med på å arrangere såkalt bønnefrokost. Nepe har noen andre norske hatt større innflytelse enn Vereide på arbeidsprogrammet til kommende presidenter. Årlig kommer flere tusen mennesker fra hele verden til disse samlingene der sittende president deltar og kommer med et personlig vitnesbyrd eller hilsen. Blant dem som har deltatt, er Kjell Magne Bondevik og Yasser Arafat.

Selv i bøker om amerikanske presidenter, der også de som har besøkt Det hvite hus er omtalt, er Vereide forbigått – enda han må være den nordmann som har betydd mest for samtlige presidenters gjøremål.

Størst innflytelse

Art Rorheim fra Rogaland, ungdomspastor i en menighet i Chicago, laget på 1950-tallet et opplegg for barn og unge, basert på å lære seg bibelvers utenat, og enkle sportsleker. Opplegget brukes nå av 36.000 menigheter i mer enn hundre land, men så vidt vites bare i én menighet i Norge. Få, om noen, norskamerikanere, Walter Mondale og Hubert Humphrey inkludert, har hatt større innflytelse!

Verdensleder i Adventistforbundet

Det er prester og kirkeledere i de *lutherske* kirke-
kene som har fått mest omtale. Det er på mange

måter naturlig ut fra størrelse. Men andre burde ikke oversees.

Ole Andres Olsen ble verdensleder i Adventist-samfunnet i 1888, kanskje den mest sentrale stilling noen norsk utvandrer fikk, selv om kirkesamfunnet ikke var blant de største. At foreldrene til Ole Andres Olsen, så vel som andre familier i Agder, hadde adventistsympatier og emigrerte midt på 1800-tallet på grunn av motstand de møtte, har fått liten eller ingen oppmerksomhet. Kanskje visste ikke historieskriverne at han var norsk?

Lars Skrefsrud på fisketur i USA sammen med professor J.H. Blegen. Normisjons arkiv.

Bygde opp konsernet Christianity Today

Harold Myra ledet i 32 år utviklingen av mediekonsernet Christianity Today og et av verdens mest innflytelsesrike kristne magasiner, som har samme navn. Mannen med det norske etternavnet Myra synes å være ukjent for faghistorikerne. Han har skrevet flere bøker.

Harold Myra og kona Jeanette har adoptert både hvite og fargede barn, og fått mye kritikk, særlig for det siste. Men Myra har vært opptatt av å gjøre det han mener Gud har bedt ham om.

Minnesotas "Mor Teresa"

Mange kvinner har fått mindre oppmerksomhet enn de fortjener. Maria Sandvik, Minnesotas "Mor Teresa", gjorde etter 2. verdenskrig en enorm innsats for fattige og uteliggere i Minneapolis. Jenta fra Hafslo hadde selv opplevd vonde og vanskelig år i USA. Da hun kom seg, bestemte hun seg for å hjelpe andre gjennom evangelisk og diakonal virksomhet. Det gjorde hun til gagns. Senteret som Marie Sandvik etablerte, eksisterer fortsatt, beliggende like ved Den Norske Lutherske Mindekirke i Minneapolis.

Viktig kvinnearbeid

Rogalandfødte Anna Larsen emigrerte sammen med familien fra Rogaland til USA midt på 1800-tallet. Anna ble gift med advokaten Horatio Spafford. I den store bybrannen i Chicago i 1871 mistet familien omtrent alt de eide. Sammen med predikanten D.L. Moody hjalp Anna og mannen Horatio tusenvis av hjemløse med å komme seg på fote igjen.

Hennes historie er dramatisk: Hun mistet sine fire døtre i en skipskollisjon på vei fra USA til Europa. Selv ble hun reddet. Da mannen kom etter, skrev han da skipet kom til stedet der barna hadde forulykket, den verdenskjente sangen: Det er vel med min sjel i dag.

Også etter skipstragedien i 1873 var Anna sterkt engasjert i å hjelpe andre. Moody satte henne til å lede alt hjelpearbeid blant kvinner i Chicago. Men jeg har ikke funnet noe om henne i de sentrale historiebøker om nordmenn i USA.

Senere flyttet ekteparet til Jerusalem og grunnla fellesskapet "American Colony". Anna ble sterkt kritisert for den strenge måten hun ledet fellesskapet på. Men det er ingen tvil om at menigheten hjalp utallige, uavhengig av etnisitet

og tro. Hun gikk under navnet ”Mother”.

Hun er modell for Mrs. Gordon i Selma Lagerlöfs bok ”Jerusalem”, som senere ble filmet.

350 år gammel menighet startet av nordmann

At det var utvandring fra Norge via Holland til Nieuw Amsterdam, navnet New York hadde før den fikk ”norsk” navn (York i England fra vikingbyen Jorvik), og Albany, er ikke veldig godt kjent. Og enda mindre at Albert Bradt fra Fredrikstad så tidlig som i 1656–57 var med på å grunnlegge en luthersk menighet i Albany, New York. Det er etter det man vet, den eldste lutherske menighet i Amerika, som fremdeles er i virksomhet, med et tusentalls medlemmer. Med denne bakgrunn er det svært underlig at denne menigheten er omtrent ukjent, også for historikerne.

Da jeg besøkte menigheten som har omkring tusen medlemmer, i et stort og flott kirkebygg i forbindelse med Bradt-familiens slekts stevne (De holdes hvert 5. år), la jeg merke til at det i bulletinen deres med noen ganske få ord ble gitt en forklaring til bibeltekstene som ble lest i gudstjenesten. De ble satt inn i en sammenheng så de var lettere å forstå. Jeg har anbefalt det samme gjort her i landet.

Størst virkning

”Av alle kjente personer, biskoper, professorer, prester, oppdagelsesreisende, forfattere og kunstnere som har besøkt nordmennene i Amerika, har ingen hatt en dypere og mer langvarig virkning enn Lars Olsen Skrefsrud.” Det var den norskamerikanske forfatteren Nils Nilsen Rønning som skrev dette om misjonær Skrefsrud som oppholdt seg i Amerika 16 måneder i 1894–95.

Skrefsrud er kjent verden over, men hans besøk er ikke nevnt i de mest sentrale bøkene om fastboende og besøkende nordmenn i Amerika.

Men ikke bare Skrefsrud er oversett. Det store antall norskamerikanske misjonærer er også ”glemt”. Men det finnes biografier av stor interesse, som f. eks. professor em. Gracia Grindals nylig utkomne bok: ”Thea Rønning. Young Woman on a Mission”. Hun og en rekke andre norskamerikanere ble misjonærer i Kina.

*Abraham Vereide og president Kennedy.
Foto fra Gjengedals bok om Vereide.*

Jeg har i flere år håpet at noen i USA skulle skrive en bok om denne omfattende og viktige virksomheten som har preget både enkeltpersoner og menigheter. Men til nå har det ikke skjedd. Så da har jeg selv med god støtte fra sentrale personer i USA og Norge påtatt meg å prøve å samle stoff om noen av de mange som reiste ut. Bare fra ELCA har jeg fått en liste med over 600 navn! Den som har artikler om noen av disse, må gjerne ta kontakt (torgrei@online.no).

Så får jeg for rettferdighetens skyld nevne at det ikke bare er kirke- og kristenliv som er stemoderlig behandlet i de generelle historiebøkene om det norske Amerika.

”Denne boka viser klart at norsk utvandrerhistorie hittil har mangler, alvorlige mangler.” Det var lektor William Gunnesdal som konkluderte slik i en omtale i bladet ”Utdanning” av boken min om norske soldater i den amerikanske borgerkrigen, ”Nordmenn i dødsleirene/Norwegian Soldiers in the Prison Camps during the

American Civil War”. Han siktet blant annet til at noen av de mest sentrale og kjente historiebøkene om det norske Amerika, utkommet her i landet, ikke har omtalt de mange norskeamerikanske soldatene som ble fanger i de grusomme dødsleirene som både nordstatene og sørstatene hadde, og der de fleste av dem døde. Trist historie, men likevel en del av vår emigranthistorie, vi ikke bør skjule.

Så her er mye å ta fatt på for den som er interessert i norskamerikansk historie.

Noen av kildene:

Artikkel av Kari G. Hempel i Norwegian–American Essays 2014.

Norwegian Immigrants in New York 1630–74.

Av Peter Christoph.

Veien mot vest. To bind. Av Ingrid Semmingen.

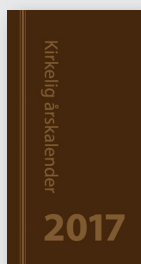
Det løfterike landet. Av Odd S. Lovoll.

Santalmisjonens Historie II. Av Johan Nyhagen.

Abraham Vereide – Utvandrerens fra Noreg som samla leiarar i Amerika og i andre land til frukost med bibel og bønn. Av Asbjørn Gjengedal.

Norske pionerer i sju verdensdeler/Norwegian Pioneers. Av Torbjørn Greipsland.

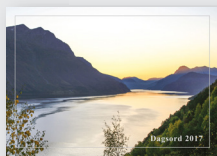
luther

KIRKELIG ÅRSKALENDER 2017

169,-

Kirkelig årskalendar er en klassiker! Her finner du en kombinert klassisk almanakk med bibeltekster knyttet til kirkeåret. Markeringen av de kristne merkedager gir dagene innhold med søndagen som ukens sentrum. Her finner du også en oppdatert kontaktliste til kristne virksomheter.

DAGSORD 2017

149,-

Denne kalenderen er gjennom årene blitt en klassiker. Fin på kjøkkenveggen, over skrivebordet eller hvor det måtte være. Vakre og profesjonelle naturfotografier for hver måned. Bibelord for hver dag i forlengelsen av søndagens tekster.

Kjøp kalenderne på www.lutherforlag.no eller hos din lokale bokhandel.

www.lutherforlag.no

ENHETLIG LOKAL LEDELSE OG VEIEN VIDERE MOT EN ARBEIDSGIVER I DEN NORSKE KIRKE

AV MARTIN ENSTAD, LEDER I PRESTEFORENINGEN
MARTIN.ENSTAD@PREST.NO

Etter Kirkemøtet 2016 er det avklart hvilken kirkeordning Kirkemøtets flertall ønsker seg fra 2020. Den valgte modellen med samordnet arbeidsgiverorganisering med en enhetlig lokal ledelse bør tegnes ut tydelig før man setter i gang forsøk med andre modeller. Men allerede Kirkemøtet i 2018 bør kunne samle seg om et vedtak om fra hvilket årstall man ønsker en felles arbeidsgiver, og be om systematiske forsøk i forkant av en slik avgjørelse.

Kirkemøtets vedtak i sak KM 08/16 viste at et overveldende flertall (mer enn 3/4 flertall) ønsker å videreføre de to arbeidsgiverlinjene – det nasjonale rettssubjektet og fellesrådene – etter 2020. Det som likevel er avgjørende nytt med vedtaket fra 2016 er at man ønsker å etablere en felles daglig ledelse lokalt fra 2020. At det skal være en definert leder på stabsnivå, vil overraskende mange steder være noe helt nytt, og at det skal være en leder som styrer over begge linjene, vil være noe helt nytt nesten alle steder i vår kirke.

Kirkemøtets vedtak reiser en rekke spørsmål. Der de alternative modellene – fellesrådsmodellen og bispedømmerrådsmodellen – kan tilby en prinsipiell avklaring og dermed et enklere organisasjonskart, er modellen med samordnet ledelse preget av et ønske om en fortsatt skrittvis utvikling av vår kirkes ordning. Samtidig er modellen med samordnet arbeidsgiverorganisering den modellen som tar på alvor Den norske kirkes todelte finansiering.

Viktig å tegne ut organisasjonsmodellen

Slik jeg forstår vedtaket om en samordnet arbeidsgiverorganisering med en enhetlig lokal led-

else, vil både menighetsrådet, fellesrådet/kirkevergen, biskopen/prosten og bispedømmerrådet måtte gi den lokale lederen omfattende fullmakter. Noen mener dette vil være en umulig lederoppgave. Jeg tror ikke det; tvert imot vil det bli en meget interessant og sentral lederoppgave i vår kirke. Og det er en lederoppgave plassert akkurat der kirke blir kirke, i møte med folket.

Modellen er åpen for fleksible tilpasninger der omfanget av fullmakter som er avgitt til den lokale lederen, kan variere fra ut fra kompetanse, størrelse på både stab og sokn, og nærheten til f.eks. kirkeverge og prost. Her vil man finne lokale ledere som varierer fra å være arbeidsledere som samordner og bidrar til prioriteringer lokalt, til dem som har stort ansvar for forvaltning av økonomi, administrasjon og bygg. Samtidig er det ikke umiddelbart lett å se hvordan alle vedtakets mange punkter skal kunne kombineres. Her må det gjøres et godt stykke utviklingsarbeid og gjennomtenkning.

Og nettopp derfor er det viktig at Kirkemøtet/Kirkerådet når bruker tiden fram til 2020 på å tegne ut organisasjonsmodellen som følger av Kirkemøtets 2020-vedtak. Flere tusen ansatte i begge arbeidsgiverlinjer skal 1.1.2020 gå på jobb og vite hvem som er lederen deres, og hvem de er leder for, og med hvilke fullmakter. Flere tusen skal møte en arbeidsplass der det er avklarte forhold for medbestemmelse; de skal møte et fullt forsvarlig arbeidsmiljø og en arbeidsgiver som vet hvem som har ansvaret for hvem sitt arbeidsmiljø, og hvilke rutiner som gjelder for å følge opp arbeidsmiljøet, hvem som håndterer avvik for hvem osv. Når to virksomheter skal sam-

handle og operere med en felles lokal ledelse, og dessuten ha rom for lokale tilpasninger, er det mange avklaringer som må gjøres. Hvis dette er uklart, vil fort samarbeidet med rådene og de mange frivillige også lide.

Skeptisk til omfattende forsøk før 2020

Før en tydelig organisasjonsmodell for samordnet arbeidsgiverorganisering med en felles lokal ledelse er på plass, er jeg skeptisk til at det skal gis anledning til omfattende forsøk. Kirkerådet vil på det kommende Kirkemøtet fremme en sak om kirkeordningsforsøk, der man åpner for omfattende forsøk (KR 44/16 Forsøk med alternativ arbeidsgiverorganisering etter virksomhetsoverdragelsen). I dette forslaget er de eneste skranke-ene at man ikke skal gjennomføre et formelt arbeidsgiverskifte fra rettssubjektet Den norske kirke til soknet; man kan heller ikke overføre tilsetningsmyndighet eller disiplinærmyndighet etter arbeidsmiljøloven. For Oslo bispedømme vil man også tillate å endre tilsetningsmyndighet. Det betyr i praksis ansvaret at alt i et yrkesliv mellom ansettelse og pensjon (Disiplinærmyndighet utøves sjelden i vår kirke) kan flyttes fra din egentlige arbeidsgiver til ledelsen i en annen virksomhet. Umiddelbart er det krevende å se hvordan dette lar seg kombinere med arbeidsgivers plikter i henhold til arbeidsmiljøloven. Og jeg ser ikke hvordan man innenfor en slik organisasjonsmodell kan utøve en saksvarende medbestemmelse.

Særlig alvorlig ser jeg på vedtakets mulighet for å sette til side deler av de tjenesteordningene som er vedtatt av Kirkemøtet, og dermed mulighet for gjennom forsøk å endre de arbeidsoppgaver og de fullmakter og den myndighet som gjennom tjenesteordningene er lagt til biskoper, proster, prester, diakoner, kateketer og kantorer.

Fastsett årstall for én arbeidsgiver

De fleste er enige om at det skal bli én arbeidsgiver i kirken i framtiden. Uenigheten handler om når og hvem. Det er også enighet om at kandidatene er stor-fellesråd eller det nasjonale rettssubjektet. Menighetsrådene og mange fellesråd er for små, og siden kommunereformen ser ut til

å bli nokså begrenset, gjenstår det et stykke arbeid for å definere og rettslig avklare hva et stor-fellesråd skal være. Prostiene og bispedømmene er ikke kandidater, blant annet fordi de mangler selvstendig rettsevne, men vil være sentrale hvis det nasjonale rettssubjektet velges som arbeidsgiver.

Det viktigste Kirkemøtet kan gjøre nå, er å fastsette et årstall for når Den norske kirke skal få én arbeidsgiverlinje. Skal det skje i 2050, 2040, 2030 eller 2027 eller 2025? Som en del av et slikt vedtak bør man bestemme seg for at det skal gjennomføres et planlagt og systematisk forsøksarbeid der man innhenter nye erfaringer.

Aktuelle forsøk

Hvilke forsøk trenger vi?

Jeg mener det hadde vært nyttig å få et fullskala forsøk der det nasjonale rettssubjektet ved bispedømmerådet tar over alle fellesrådets funksjoner, unntatt ansettelse og disiplinærmyndighet, som arbeidsgiver for de ansatte i fellesråds-linjen i hele eller deler (f.eks. 4–6 prosti) av et bispedømme. En slik modell mener jeg er viktigst å prøve i områder der fellesrådenes administrasjon er liten, ofte med en kirkeverge på deltid. Min tese er at dette vil gjøre fellesrådene mindre sårbare ved sykdom eller vakanser, og det vil gi tilgang på kompetanse på tvers i organisasjonen og gjøre det mulig å utnytte stordriftsfordeler knyttet til lønn og økonomisystemer, samt utnytte personellressurser effektivt. Jeg tror også at menighetsrådene vil bli viktigere som en stemme for det lokale kirkeliv i en slik modell. Og det er et uttalt mål fra Kirkemøtet at menighetsrådene skal styrkes på bekostning av fellesrådene.

I områder der det er sammenfall mellom prosti og fellesrådsområde, tror jeg det vil være nyttig å prøve ut en ledelsesmodell der prost og kirkeverge styrer etter samme modell som den vi finner mellom biskop og stiftsdirektør. Dette må gjerne kombineres med forsøk der flere fellesråd innad i et prosti prøver ut å ha et interkommunalt fellesråd. Jeg tror dette er en ledelsesmodell som på en god måte vil kombinere en tydelig kirkefaglig ledelse med en interessant rolle som administrasjonsleder. Et slikt forsøk kan gjerne være en

del av et forsøk skissert i forrige avsnitt.

Det bør også defineres hva man forstår med et stor-fellesråd, og gjøres forsøk der prestetjenesten flyttes inn i fellesrådslinjen, og forsøkene må ha et særlig fokus på hvordan dette påvirker biskopenes ledelse av prestetjenesten, og relasjonen mellom faglig selvstendighet/faglig ledelse og ledelsesoppgaver som har sitt tyngdepunkt i mer administrative behov.

Et sentralt spørsmål i alle forsøkene bør være hva lederens faglige bakgrunn og personlige relasjon til troens innhold gjør med virksomheten. Både prester og kirkeverger er en mangfoldig gruppe. Derfor vil det også være stor individuelle forskjeller, men jeg tror det på gruppenivå er distinkte forskjeller i forståelsen av hva det er å være kirkeleder, hos prester og kirkeverger. På nordnorskdebatt.no hadde kirkevergen i Tromsø den 25. oktober et innlegg i diskusjonen om hvorvidt kirkelig fellesråd eller kommunen burde lede driften av det nye krematoriet i byen. Jeg skal ikke mene noe om det, men i denne sammenheng er det mer interessant hvordan kirkeverge Opsahl presenterer sin egen jobb: *”Kirkevergen er daglig leder for Tromsø kirkelige fellesråd. Jeg er ’kirkens rådmann’, med ansvar for drift av kirkens mange kulturbygg, av våre 22 gravlund, og arbeidsgiveransvar for alle kirkelige ansatte unntatt prestene. Kirkevergen må være pragmatisk og har ingenting med innholdet, troen, å gjøre.”* Jeg tror dette er nokså langt unna hvordan f.eks. sokneprestene i Tromsø eller domprosten i Tromsø ville presentert seg selv som kirkeledere i Tromsø. Jeg mener lederskap er viktig; jeg mener lederskap skaper en forskjell, og nettopp derfor tror jeg også kirkelederens selvforståelse i forhold til ”innholdet, troen” vil påvirke virksomheten.

Ingen vits i å forsøke det vi vet

Jeg ser ingen vits i å forsøke å flytte tilsettingsmyndighet fra den virksomheten som er juridisk arbeidsgiver, til et organ i en annen virksomhet. Ved siden av det ulogiske i å la andre ansette når du selv skal bære kostnadene for eventuelle feilansettelser, mener jeg at dette ikke vil lære oss noe nytt. Vi vet at både bispedømmene og fellesrådene er i stand til å gjennomføre ansettelser. De

gjør det hele tiden, og har gjort det i mange år. Jeg vil derfor være mot å flytte ansettelsesmyndighet før noen kan presentere noe reelt nytt de vil teste med et slikt forsøk.

Det er ikke holdbart å gjennomføre forsøk med en generell henvisning til å samle erfaring. Forsøk skaper utrygghet for arbeidstagerne; derfor må forsøkene ha en definert hensikt. Det må være en grunn til at ansatte skal betale prisen som følger med å leve i forsøksordninger. Forsøk er bort imot verdiløse hvis man ikke vet hva man vil finne ut gjennom forsøket.

Jeg mener at forsøkene må inngå i en samordnet nasjonal plan. Dette vil sikre bredde i forsøkene; det vil gjøre det lettere å ”bestille” forsøk som trengs for å vinne erfaring, og det vil skape balanse mellom ulike typer forsøk. En fare ved forsøk som bare skal vokse fram nedenfra, er at man har ingen garanti for bredde eller relevans. Dessuten mener jeg det har liten verdi å forsøke om mennesker som vil samarbeide, klarer å samarbeid; det klarer de veldig ofte, nesten uavhengig av organisasjonsmodell. Det er ikke personkjemi, men strukturer som må forsøkes.

Avslutning

Kirkemøtet har gjort et valg. Det er samordnet arbeidsgiverorganisering med en enhetlig lokal ledelse, som skal iverksettes fra 2020. Man rekker ikke meningsfulle forsøk og tilhørende evaluering før iverksettelsen i 2020. Modellen med samordnet arbeidsgiverorganisering og enhetlig ledelse har muligheter, men den er ikke entydig å forstå. Derfor må det nå legges vekt på å tegne ut modellen og etablere avklarte ansvarlinjer innenfor denne modellen før det settes i gang med andre forsøk. Men kirkemøtet kan allerede i 2018 bestemme årstallet man ønsker å lande én arbeidsgiverlinje, og be om at det gjennomføres en planlagt forsøksperiode med tilhørende evaluering i forkant av denne avgjørelsen. Selv tror jeg at 2027 eller 2030 er et fornuftig tidspunkt å lande én arbeidsgiverlinje. Det vil gi tid til en fireårig forsøksperiode 2020 til 2024, deretter evaluering, vedtak og tid til en forsvarlig overføring av ansatte fra enten fellesråd til det nasjonale rettssubjektet eller motsatt vei.

MÅNEDENS SALME OKTOBER 2016

AV ESTRID HESSELLUND OG SINDRE EIDE

ESTRID.HESSELLUND@EIDEFORLAG.NO / SINDRE.EIDE@EIDEFORLAG.NO

TENN LYS! ET LYS SKAL BRENNE (N13 25)

T: EYVIND SKEIE 1988 (B), 2011 (N) M: SIGVALD TVEIT (1988)

Radarparet Eyvind Skeie og Sigvald Tveit skrev sanger på løpende bånd til barne-TV-serien Portveien 2, som NRK produserte på 80-tallet. Hele 140 episoder ble det til. Skeie var en av seriens manusforfattere og Tveit komponerte all musikken. Herfra kjenner vi sanger som "Ta en potet" og "Morgendagens søsken".

"Tenn lys!" ble skrevet til seriens julekalender – og programleder Eli Rygg har nylig uttalt i et intervju til avisen Dagen at hun husker at hun var stolt over å synge denne sangen. Og hun er fortsatt veldig glad i den. "Jeg tror Eyvind må ha vært synsk da han skrev sangen," sier hun og legger til at "sangen har et politisk budskap som jeg liker godt".

"Da vi skrev sangen på 80-tallet, visste vi ikke at den skulle bli enda mer aktuell i 2016. Det er et tankevekkende perspektiv," sier Eyvind Skeie. Oppfordringen "Tenn lys!" gir denne teksten dens preg. Det er ingen beskrivelse av å tenne lys, men en oppfordring til å gjøre det. Tenne lys for fanger som "må få sin frihet" og flyktninger som "må få et hjem". Sangen forholder seg direkte og konkret til dagens virkelighet, også når vi tenner lys "for dem som gråter, og dem som trøster dem", og "for dem som kjemper for frihet og for rett."

Når denne sangen også i år synges vers for vers, mens det tennes lys på adventskransen både i kirken og i hjemmene, gir den en helt spesiell anledning til å snakke om de temaer den tar opp. Samtidig er det å tenne lys en håpshandling. De fire adventslysene uttrykker vår støtte til dem som omtales i versene, og minner oss om håpet vi har til "himmelkongen som gjeterflokken så". De fire lysene stråler "for ham som elsker alt som

lever, hver løve og hvert lam".

"Det viktige for meg som forfatter," forteller Skeie, "var realismen i teksten – og at denne ble knyttet sammen med det vi kan kalle for et inkarnasjonsmotiv, så langt som det lar seg uttrykke i noen få linjer."

For Skeie og Tveit var det viktig at "Tenn lys!" skulle være allmenn, men samtidig ha med den kristne juletradisjonen. Teksten fikk fort innpass i barnehager og skoler og kom dermed også inn i hjemmene. Men Skeie forteller at han aldri hadde sett for seg at den også ville få innpass i salmebøker, først i Salmer 1997 og siden i Norsk salmebok 2013. "Det er viktig for samfunnet og ikke minst for kirken at det finnes noe fellesstoff som er allment akseptert på flere arenaer, og Tenn lys er blitt en slik sang."

Sanger som skal fungere i et barne-TV-program, må både være poetiske og ha et konkret og tydelig språk som barn kan forstå. Samtidig må melodiene være så sangbare at man kan synge med på dem på direkten. Her er det få som har lyktes bedre enn Skeie og Tveit. Sistnevnte har en hel egen evne til å komponere sangbare melodier som også viser seg å være slitesterke. "Tenn Lys!" er et av de aller beste eksemplene på dette. Her har vi en barnesang som også er blitt en voksensang. Det er godt å synge denne sangen, flere generasjoner sammen. Eyvind Skeie avslører kanskje noe av grunnen til at den er blitt så kjær for mange, når han i intervju med avisen Dagen sier: "Jeg er stolt av denne teksten fordi den taler sant om livet uten å idyllisere julen."

Lytt til Nidaros jentekor som synger "Tenn lys!" på "Salmeboka minutt for minutt" (NRK-TV).

SØNDAGSTEKSTEN

KJELL ASGEIR SKARTSETERHAGEN - TORBJØRN HOLT - PER KRISTIAN SÆTRE

1. JULEDAG - ANDRE JULEDAG (STEFANUSDAGEN) NYÅRSAFTAN

1. JULEDAG

25. DESEMBER 2016

Evangelietekst: Johannes 1, 1–14

Lesetekster: Ordspr 8,1–2.22–31 / Hebr 1,1–6

Liturgisk farge: Hvit

Formidling

Ved å bruke ordet *Logos* fanger evangelisten inn det store spørsmålet om livets mening. Begrepet hadde klangbunn i samtiden. Forfatteren viser at han ikke bare har et budskap, men også de semi-otiske ressurser og verbale redskaper til å formidle det. Han ønsker å sikre at budskapet finner inngang i kretser som i utgangspunktet ikke hadde tilgang gjennom det øyevitneprivilegium han selv hadde fått ta del i. Han forankrer inkarnasjonen i idéhistorien!

Tolkningsnøkkelen

Evangeliet som får sin tolkningsnøkkel i prologen, er en omhyggelig gjenfortelling av Jesu liv, som tar oss dypere inn meningen i hans liv og

verk, dypere og mer spissfindig kalkulert enn det de andre evangelistene presterer. Hvis det er slik at Johannes kjenner til (Evangeliet er jo yngre) det synoptiske stoffet, så ønsker han å legge til materiale som ikke er fortalt, og han ønsker å bringe et perspektiv han ser ikke har kommet til sin rett. Han bruker dramatiske sekvenser, samtaler, dialoger og diskusjoner og ironi, og han ønsker fremfor alt å sette Jesus i nærkontakt med jødiske festivaler og gudsdyrkelse og si at han bringer en fullbyrdelse og fullendelse. Slik sett er det 14.erset ikke bare et utbrudd av en som har bivånet store og grensesprengende sensasjoner men det kommer også fra en som var på innsiden av jødisk kultus og gudsdyrkelse og framfor alt festene. Johannes er en tilbeder i ånd og sannhet og han vet hvem som har bragt ham videre.

Johannes bygger en bro fra denne verdenen til de omgivelser han nå er en del av ifølge tidlig kristen tradisjon og historieskrivning. Johannes lever og virker ifølge denne tradisjonen i Efesos. Kirkehistorikeren Eusebius hevder dette, og også teologen Ireneus. En generasjon etter Johannes skriver Ignatius fra Antiokia om trofastheten og styrken til menigheten der. Johannes var antakelig en kristen leder i Lille-Asia, og hvis øyevitnet til Jesu liv også var vitne til åpenbaringen som har navn etter ham, så gir tilknytningen til de 7 menighetene i Åp 1–3 mening.

Logos - Ordet - verdensfornuften

De store filosofer brukte *Logos*-begrepet om verdensfornuften, det som binder sammen alt i en sammenheng og mening. Det som er meningen i all mening. Johannes forankrer denne sammenheng i Kristus. Det er prologens tankerevolusjonerende budskap.

I prologens "vi" (v 14) forankrer hver enkelt sin mening med livet. "Se hva som skjer!" sier TV2, mens evangelisten vil sette fokus på det som skjer med verdens tilblivelse og alle tings mening: En tilblivelse og mening som i sin tur er forankret i Kristus.

"Jeg er"

Prologen er som en "fundraiser" som gir grunnkapitalen til å tilegne seg de andre delene av Jesus-historien. Han som er Ordet fra begynnelsen er også "livets brød" (6,35 og 51), "verdens lys" (8,12 og 9,5), "døren til sauen" (10, 7 og 9), "oppstandelsen og livet" (11,25), "veien, sannheten og livet" (14,6) og "det sanne vintre" (15,1 og 5). Dette er "Jeg er"-ordene i evangeliet oppsummert. Alt dette møter oss i det lille barnet som vi har tatt imot julenatt.

"Jeg var og skal være"

Den personifiserte visdommen vi møter i teksten fra Salomos Ordspråk bruker uttrykket "Jeg var". "Jeg var byggmester hos ham." "Jeg var der da han grunnfestet himmelen ..." "Jeg var til glede for ham." Og kanskje den vakreste setningen av alle: "Jeg lekte på hans vide jord og gledet meg med menneskene." Han som er fra eldgammel tid, ble født da dypene ikke fantes.

Men så er han altså født som en av oss nå, inn i vår tid. Det er ved mennesket at hele dette veldig tilværet kommer til bevissthet om seg selv. Det er "vi" som kan bringe takkens gjensvar tilbake til Skaperen med våre ord, og det på hele skaperverkets vegne. Og det er gjennom Jesus Kristus at dette skjer fullt og helt. Ateisten er jo fordømt til å tro at dersom ikke noen bevissthet ble til, så hadde alt bare vært et forløp over milliarder av år, som ingen ville vite noe om. Hele tilværelsen ville på en måte være ikkeno'!

Hebreerbrevsteksten supplerer fortid, nåtid og

framtid "nå, i disse siste dager" taler han gjennom Sønnen som fullfører renselsen og går til Gud. Når han på nytt fører den førstefødte inn i verden, skal alle Guds engler tilbe ham.

Sammenheng

Det er nesten som om Johannesprologen benytter seg av den kjente læringstrekanten som vi finner i såkalt sosiokulturell læringsteori. Vi har nederst til venstre på grunnlinjen "subjektet" – det vil si hver og en av oss. Målet som vi alle i aktivitetssystemet søker, er mening med våre liv. Det står som målpunkt på grunnlinjens høyre hjørne. Men så må vi alle gå veien om noe konkret, noe følbart, sansbart, erkjennbart – noe formidlende, det medierende artefaktet, som står på toppen av trekanten som *Logos*. Vi må alle gå veien om *Logos*. "Visdommen stiller seg på toppen av høydene, ved veien er stiene møtes." (Ordspr 8,1) Vi må ha en å knytte an til, en som åpner veien til Gud og til barnekåret hos ham og til troens verden.

Han stiller seg i veien for oss.

Johannesprologens budskap er en stor provokasjon mot all vitenskaps(over)tro. Å si at Ordet var tilstede ved BigBang og fulgte milliardene og millionene av år, helt til alt konsentrerte seg rundt en liten stall ved en liten by i et lite land, er utenkelig. Men:

- Jesus stiller seg i veien for oss med sitt budskap. Johannes viker ikke fra sin sannhetserkjennelse. Han lar oss ikke slippe unna. Det er gledelig nytt at en som stiller seg i veien for oss, gjør det for å frelse oss. Julen er sannelig gledens høytid.
- Ordet kommer til oss – vi finner ikke fram selv. Så radikalt beskriver Johannes dette at det er snakk om å bli født av Gud. Ordet gir alle ting retning og mening og produserer sansbare avtrykk på vår dødsherjede jord. Nåde og sannhet er hovedavtrykk. Alt som er virkelig, har en plass i Guds plan: Ordet gir oss retning, sammenheng og gjør oss levende som deler av en helhet – samme hvor fragmenterte vi synes våre liv er. Det er dette som dypest sett ligger i ordet velsignelse. Jo,

trobekjennelsen og lovsangen har hedersplassen på denne store høytidsdagen. Julegleden er glede til å ta og føle på, tro på, leve og dø på.

Han stiller seg i veien for oss som en av de minste brødre og søstre.

På denne dagen i kirkeåret er det lov å være litt høytflyvende, som ørnen, som jo også er metaforen for Johannes. Vi sier ofte at mennesket er det ypperste Gud har skapt. Det er i én forstand sant, men ikke helt forstandig. Tenk bare på sansene som dyrene har i motsetning til våre, luktesansen til en hund eller synssansen til – ja, en ørn. Ørnen flyr høyt og har overblikket, men ser også detaljene på bakken og kan stupe ned for å gripe. Slik er også Johannes' synssans. Han ser bedre enn oss, og vi får på denne dagen se sammen med ham. Han ser sammenhengen og tas med til begynnelsen; det er ørneflukten. Så ser han detaljene; han ser vinunder og brønder, og han ser dette sammen.

Jesus sier at han er representert i sine minste brødre og søsken, og her kalles vi til å se detaljene på bakken, i flyktningeleirene ute eller i skammekrokene i våre egne lokalmiljøer. I møte med disse og i solidaritet med disse skapes også mening. Derfor er julen også nestekjærlighetens høytid sammen med undringens og tilbedelsens.

Glederik jul!

KJELL ASGEIR SKARTSETERHAGEN
SOKNEPREST I NITTEDAL
KJELL.SKARTSETERHAGEN@
NITTEDAL.KIRKEN.NO

ANDRE JULEDAG (STEFANUSDAGEN)

26. DESEMBER 2016

Prekentekest: Matt 2,16–23

Lesetekster: Jer 31,15–17 / Apg 7,52–60

“THE ECUMENISM OF BLOOD”

Disse linjer skrives idet Pave Frans og biskop Monib Younan og generalsekretær Martin Junge leder den felles gudstjenesten i Lund domkirke i forbindelse med inngangen til 500-årsmarkeringen til reformasjonen i 2017. Pavens mange offentlige opptredener og taler har snudd opp ned på mange ting i de økumeniske relasjoner de siste årene. Svært lite teologi har riktignok endret seg. Vi konstaterer at tiår med økumeniske læresamtaler har ført til stor enighet på mange punkt samtidig som det stadig er viktige spørsmål som skiller, og i blant kommer nye spørsmål som skiller, opp på dagsordenen. Noe av det paven har forandret mest på, er språk og talemåte. I en medieverden med lynrappe bildeskifter, stor nervøsitet og volatilitet og umiddelbar global eksponering av viktige nyheter, er både språk og handlinger hos viktige internasjonale skikkelser av den største betydning. Paven er blitt en av de viktigste internasjonale skikkelser når det gjelder holdninger og symbolhandlinger.

Et av de sterkeste begrepene paven har brukt, er den nye blodets økumenikk som er blitt tydeligere og tydeligere for stadig flere slik verden nå er. Ikke det at forfølgelser av kristne skulle komme som noen stor overraskelse på mennesker som har lest litt i sin Bibel, eller har i det minste en overfladisk kunnskap om kirkens eldste historie. Mange har lest og hørt om forfølgelsene under keiser Nero eller keiser Diokletian. Det er hos de fleste av oss en dypt begravet erkjennelse av at overbevisninger i blant kan koste. Bjørnson har en linje i nasjonalsangen, som minner oss om at

vi alle i gitte situasjoner kan møte utfordringer vi ikke regnet med, ”også vi når det blir krevet”. Kan vi også møte martyriet?

Sommeren 2016 ble dette foruroligende nært og aktuelt. Midt i den norske fellesferien skar to franske jihadister, tenåringsene Adel Kermiche og Abdel Malik Petitjean, strupen over på pater Jaques Hamel, en 85 år gammel fransk prest mens han feiret morgenmessen i Saint-Etienne-du-Rouvray like utenfor Rouen i Normandie. Jeg har vært mer enn 20 ganger i Rouen. Jeg kjenner domprosten i katedralen hvor Hamels begravelse ble holdt. Martyriet er ikke lenger noe som skjer under fjerne himmelstrøk eller for mange hundre år siden da troende gikk i sandaler, og det satt en keiser på tronen i Roma. Det skjer i vår verden i dag. Pater Hamels død var ikke blind vold. Det var en bevisst handling hvor en trofast kirkens prest ble drept idet han gjorde det som var oppgaven hans. Slik verden nå er, kan noe slikt skje i en hvilken som helst kirke i Europa mens vi feirer messen. Det er statistisk svært lite sannsynlig, men det kan altså skje. Med deg, med meg, når vi feirer gudstjeneste i vår egen kirke. Londonpolitiet sendte oss et rundskriv i sommer om hvilke forhåndsregler vi bør ta i menighetene. Det er ikke stort vi kan gjøre, men vi kan være våkne.

Pater Hamels død var ikke enestående. Vi har lest og sett de mange beretningene om nye krisetendomsfølgelser som følger gamle oppgatte spor overalt i kjølvannet etter ISIS eller andre ekstremistgrupper. Vi husker martyrene på stranden i Nord-Afrika for snart to år siden. Vi vet hva som skjer i Syria og Irak, eller andre steder hvor ulvene huler i mørket.

Paven og andre kirkeledere kaller dette ved sitt rette navn: Martyrium. Det er blodvitnene vi møter igjen, i vår tid, i vår verdensdel.

Denne type religiøst motivert vold rammer selvsagt ikke bare kristne. Overalt i verden følges mennesker for sin tro og sin overbevisning.

Når paven snakker om blodets økumenikk, sier han noe om at i møte med det ytterste offer vil alle andre teologiske spørsmål fremstå som mindre viktige. Økumenikk skal ikke springe ut av perifere spørsmål, men ut av de mest sentrale.

Dagens tekst er en sjeldent grotesk kontrast til juleevangeliets idyll med hyrder, vismenn, englesang og dyreliv rundt den bibelske kjernefamilien samlet rundt krybben og det lille barnet. Fra julehyggen dundrer vi rett inn i Stefanusdagens første scene: Den orientalske despot Herodes den store i gang med sin favorittsyssel, utryddelse av mennesker som sto i veien for hans mange ego-prosjekter. Deretter ledes vi videre inn i andre scene, en av de svarteste profetiene fra GT, om de døde barna i Rama. Og så, i tredje scene, møter vi den foruroligende aktuelle fortellingen om den hellige familie som blir flyktninger, vekk fra despoten i hjemlandet – fra Betlehem til Egypt – som fra Aleppo til Beirut – eller til Tyrkia – eller til Lesbos – eller til Tyskland ... – frem til de møter stengte grenser i Listhaugs lykkeland i nord. Du skal være temmelig bortreist i nasjonalismens tåkeheim hvis du ikke ser parallelle mellom den hellige familie og de mange familier og enkeltpersoner som er på flukt i dagens verden. Noen er direkte forfulgt for sin tros skyld. Noen er drevet på flukt av krigshandlinger. Vi kan faktisk ikke la være å bry oss.

Hvis julehyggen har crashet fullstendig på dette tidspunktet, so be it. Vi kan ikke lukke øynene for menneskers nød. Vi kan ikke unnlate å støtte de forfulgte. Det kan faktisk også ramme oss.

TORBJØRN HOLT
SJØMANNSPREST I LONDON
THO@SJOMANNSKIRKEN.NO

NYÅRSAFTAN

31. DESEMBER 2016

Preiketekst: Luk 13,6–9

*Lesetekstar: Fork 3,1–2.4– 7.11a / 1 Pet 1,22–25
Liturgisk farge: Kvit*

Når kongen held sin nyårstale på vegner av heile kongeriket, oppsummerer året som har gått, gjer opp status og deler ynskje og draumar for året som skal kome, er tida noko som berre går og går. Årsskiftet er berre eit punkt på jordbanen der me markerer at me byrjar på ein ny runde rundt sola. Det er kongen si oppgave å symbolisere stabilitet og kontinuitet, og det gjer han i talen sin, år etter år. Når ein liten flokk samlast i kyrkjebenkane nokre timar nærare midnatt, så er denne måten å sjå tida på heilt klårt aktuell. Sjølve kyrkjebygget er eit sterkt symbol på kontinuitet og pulsen som slår, år ut og år inn. Samstundes er nyårskvelden òg ein del av den einskilde si historie. Den historia går i ei rett linje frå vogge mot grav. Kvart årsskifte markerer eit nytt steg vidare langs denne linja, bort frå fortid og barndom og alt som ein gong var, og inn i ei framtid der alt er ukjent, og døden kastar skuggar. Eyvind Skeie uttrykkjer dette i sin nyårssalme (N13 839): "Ingen tid så fylt av minner som den aller siste time, mellom liv og død vi stilles nå på årets siste dag." Kyrkja er ikkje berre staden der ein kjem saman kvar veke og kvart år, men òg staden der ein vart døypt og ein gong skal gravleggjast, og der minna om menneska før oss og rundt oss er til stades. Når ein preikar på nyårsaftan, spelar det med at eit årsskifte samstundes er ein start på eit nytt år og eit steg nærare døden.

TIDA OG TEKSTANE

Tekstutvalet på nyårsaftan speglar båe desse måtane å forstå tida på. Leseteksten frå Forkynnaren

uttrykkjer, i det minste i Den norske kyrkja sitt velfriserte utdrag, fellesskapet si historie, der tida går, nokon vert fødde, og nokon døyr, men alt ligg trygt i Guds hand. Det ligg ei trøyst i dette at alle einskildhistoriene er ein del av ei større forteljing. Slik fungerer denne teksten mellom anna til gravferdsbruk (men legg merke til at utdraget er noko meir omfattande og litt meir rufsete her enn i gravferdsliturgien), og vegen er ikkje lang vidare til "Deilig er jorden". I Forkynnaren står derimot den lange historia i sterk spenning til den einskilde si oppleving. Det er ein grunn til at ein i jødisk tradisjon har tilskrive heile Forkynnaren til den aldrande og desillusjonerte Salomo som ser livsverket rakne for augo sine. Dette har ein heilt medvite utelate frå tekstboka. Der manglar mellom anna vers 9 der Forkynnaren spør: "Kva har den som arbeider, att for alt sitt strev?"

I leseteksten frå 1. Peters brev gjer tekstutsnittet òg noko med tidsforståinga. Brevet uttrykkjer som heilskap ei sterk forventning om at Jesus snart skal kome attende, og dei mange formanigane gjeld inntil vidare, "i den tid de er her som framande" (1,17). Samstundes er grunnlaget for formanigane dei endringane som har skjedd i og med Jesu død og oppstode. Det er det som gjer det mogeleg å setje si von til Gud og å "reinse sjela" og "leve i ekte syskenkjærleik", som det heiter i vår lesetekst. Mange av NT sine tekstar har eit slikt kort tidsperspektiv, men i kyrkja sin bruk har ein, sidan Herren har dryga i snart to tusenår, måtta tolke skildringane av denne korte unntakstilstanden mellom Jesu fyrste og andre kome som ei skildring av kyrkja sin normaltilstand. Sjølv om ein har rygga unna nokre tekstar av den grunn, er det på den andre sida ei endring som opnar opp nokre mogelegheiter. Det er meir tid for evangeliet til å bere frukt og meir tid til å vende om. Dette perspektivet finst allereie NT sjølv (Sjå t.d. 2 Pet 3,9.15).

I eit slikt perspektiv har òg nyårsaftan sin evangelietekst vore lesen. I evangelia finst det fleire tekstar om problem med fikentre som ikkje ber frukt, men i Mark 11,12–14 og Matt 21,19–22 forbannar Jesus treet med det same for at det ikkje ber frukt (sjølv når det var utanfor seson-

gen, Mark 11,13). Lukas 13,6–9 har ein annan sjanger, men minner om desse. Skilnaden er berre at det her er ein gartner som går i mellom og bed om at domen over treet vert utsett slik det kan få ein sjanse til. Likninga er plassert i eit avsnitt (kap 13) som tydeleg byggjer opp til at Jesus snart skal kome til Jerusalem. Som dei gamle profetane kallar han til omvendning før det er for seint, og i desse avsnitta (13,1–5.22–30) er det smått med tid. Etter eit innstendig kall til omvendning kjem denne likninga, og litt seinare kjem vekstlikningane om sennepsfrøet og surdeigen. Slik desse tekstane er plasserte saman, verkar det nesten som om Jesus utvidar sitt eige tidsperspektiv og modererer hastverket noko. Ei slik spenning mellom Jesu utsegner kan det tenkjast at ein finn i sjølve denne likninga òg. Det er ikkje godt å seie om det er vingardseigaren som domaren eller gartneren som advokat som representerer den autoritative røysta her. Augustin grip tak i dette i ei påskepreike (Sermones 254.3) og seier at dei bære Gud – den miskunnsame Gud protesterer mot seg sjølv så Guds miskunn skulle verte openberra når han utset domen. Både desse karakterane er assosierte med aspekt ved Augustins gudsbilete, og han spelar dei ut mot kvarandre – og det er moeleg at fleire vil tenkje som Augustin.

PREIKE I TIDA

Saman teiknar tekstane denne kvelden opp ei forståing av tida som går. At me får stadig nye år, er eit uttrykk for Guds nåde. Denne tida er eit høve til å bere frukt, for å bruke Lukas sitt bilete, eller til å leve i syskenkjarleik, slik 1 Pet uttrykkjer det. Det er jo på mange måtar eit vakkert og optimistisk framtidsbilete, samstundes som alt dette snakket om å ”bere frukt” høyrer til forveksling ut som samtida sine aukande krav om nytteverdi og effektivitet. Det er nærliggjande å halde dom over seg sjølv i møte med slike veksttekstar, og kjensla av nederlag og fiasko er ikkje langt unna. Slik ville ein kanskje ha tenkt om ein ikkje var komen til kyrkje ein nyårskveld òg. I kyrkja har ein derimot noko meir å seie. For det fyrste har me jo gartneren i likninga, som representerer ikkje berre vårt håp, men òg Guds tru på at veks-

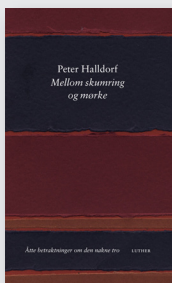
ten skal kome. For det andre er det jo ingen som har sagt at treet er eit bilete på den einskilde, og i dei andre lesetekstane er perspektivet vidare og meir kollektivt. Det vil vere viktig å understreke i ei preike. For det tredje er det gjennom gartneren si omsorg og gjødsla han legg på treet at veksten vert moeleg. Treet hentar ikkje kreftene til ny vekst og ny fikenhaust i seg sjølv, men får det utanfrå. Denne likninga står jo òg ved sidan av likninga om sennepsfrøet og surdeigen, om Gudsriket sin forunderlege vekst heilt av seg sjølv. Om ein stør seg på lesinga frå 1 Pet, så var det dette som hende då Jesus stod opp – han gav sitt folk ei slik næring utanfrå, som gjorde vekst og endring moeleg. Eg lurar på om utgangspunktet for ei evangelisk nyårshelsing kan liggje her.

SALMEVAL

Med ei slik lesing av tekstane vil eg helst syngje Elias Blix sin nyårssalme ”Gamleåret seig i hav” (N13 84). Ulempa er at han er skriven til nyårsdag, som òg er Jesu namnedag. I kjend stil smeltar Blix i denne teksten fleire motiv. Namnedagen, nyårsmorgonen, fyrste skapingsdag og påskemorgon vert ein og den same. Salmen slår fast at ”sol og dag er fødd til siger/mørkret dømt til nederlag”, og han ropar ut: ”Jesu namn eit nyår vigde/som vert aldri gamalt att.” Om ikkje ein kan syngje om soloppgangen i timane før midnatt, er det ein tanke å nytte salmar med påskemotiv ved inngangen til eit nytt år. Tekstane for dagen handlar på mange måtar om gudsrikekrefte, så eg tenkjer at ”Døden må vike” (N13 209) kan vere god saman med desse tekstane. Salmeboka sitt kapittel med salmar til årsskiftet har mange gode og sterke tekstar. Skeie sin salme (N13 839) bør kunne syngjast, og salmen gjev ord til mange av tankane ein slik kveld. Det vil vere på sin plass å gå ut i vinternatta med tredjeverset sine ord: ”Ingen tid så full av fremtid som den tid vår frelser gir oss”.

PER KRISTIAN SÆTRE
STIPENDIAT, MF
PER.K.SATRE@MF.NO

Peter Halldorf
MELLOM SKUMRING OG MØRKE
Åtte betraktninger om den nakne tro
 199,-

Hvorfor hadde ingen sagt at du måtte miste den gamle freden for å vinne en ny og mer virkelig fred? Idet døden sluker Jesus, mister disiplene sin tro.

Påskeaften, dagen mellom korset og oppstandelsen, speiler en realisme som ingen av oss kommer utenom, dagene når ateismen åpner seg som en avgrunn i vår sjel. Er Gud død? Finnes han ikke lenger? Har jeg levd på en illusjon?

Boken er knyttet an til fasten og påsken, men den kan også med stort utbytte brukes som en meditasjonsbok når som helst på året.

www.lutherforlag.no

Tonje og Dag W. Haugeto Stang
TID FOR TO
 299,-

Med visdom, erfaring og en solid dose humor leder Tonje og Dag oss gjennom råd og prinsipper for hvordan parforholdet best kan ivaretas og styrkes. Ukentlige lesestykker og samtale spørsmål gjør boken til en sørvisstasjon for par som ønsker å skape en fast rytme på "vår kveld" i hverdagen, med

tid og rom for fruktbare samtaler. Boken kan med fordel gis som gave, og er rikt illustrert av Lars Aurtande.

Tonje og Dag W. Haugeto Stang har holdt samlivskurs i en årrekke og har lang erfaring som foredragsholdere og samtalepartnere.

Boken er et glimrende redskap i parterapi eller en gave til brudeparet.

www.lutherforlag.no

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

TILSETTINGER

BORG BISPEDØMME

Borg bispedømmeråd har i møte 27.10.2016 foretatt følgende tilsetninger:

Paul Kristian Steiro som sokneprest i Fredrikstad domprosti med tjenestested Borge sokn.

Trond Pladsen som sokneprest i Fredrikstad domprosti med tjenestested Gamle Glemmen sokn.

Vi har mottatt bekreftelse på at de tar imot stillingene.

STAVANGER BISPEDØMME

Stavanger bispedømmeråd har tilsatt:

Morten Sandland som sokneprest i Tungenes prosti med Sola sokn som særskilt arbeidsområde.

Anne Netland som sokneprest 80 % i Karmøy prosti med Torvastad sokn som særskilt arbeidsområde.

De tilsatte har skriftlig bekreftet at de tar imot stillingene.

luther

Anne-Margrete Saugstad BIBELN FOR HODE OG HJERTE 249,-

I denne boken deler Anne-Margrete Saugstad av sin store kunnskap om Bibelen og de bibelske tekstenes bakgrunn og sammenheng. Her finner du en rekke innfallsvinkler til hele Bibelens skattkammer – fra skapelsesfortellingen til Johannes' åpenbaring. Som leser vil du få større oversikt og forståelse for hva Guds ord er, og hva det handler om: Hans plan og gjennomføring av sitt verk til menneskehetens beste.

Anne-Margrete Saugstad er en skattet forkynner og har i en årrekke vært lærer i Det gamle- og Det nye testamentet ved Bibelskolen i Staffeldtsgate, senere Høgskolen i Staffeldtsgate.

www.lutherforlag.no

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, førstelektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Bokmeldingsansvarlig: Stipendiat Per Kristian Sætre. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg.

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord. Innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 600,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 825,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 8220.02.93882. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>